

92
Richtlijnen voor
gevangenisbibliotheken

3de editie

Vibeke Lehmann en Joanne Locke

Richtlijnen voor gevangenisbibliotheken (3de editie)
Den Haag, IFLA Hoofdkantoor, 2005. – 24p. 30 cm. – (IFLA Professional Reports:
92) Herziene versie van het IFLA Professional Report 46

ISBN 9077897070
ISSN 0168-1931

INHOUDSOPGAVE

VOORWOORD	2
INLEIDING	3
Doel.....	3
Achtergrond.....	3
Filosofie en veronderstellingen	4
RICHTLIJNEN	6
1. Toepassingsdomein	6
2. Beheer.....	6
3. Toegankelijkheid	8
4. Fysieke ruimte en uitrusting	9
5. Informatietechnologie	10
6. Personeel.....	11
7. Budget	13
8. Bibliotheekmaterialen.....	14
9. Diensten en programma's.....	16
10. Communicatie en marketing	18
VERKLARENDE WOORDENLIJST	20
BIBLIOGRAFIE	22

VOORWOORD

De auteurs danken de leden van het Standing Committee of the Libraries Serving Disadvantaged Persons Section voor hun waardevolle opmerkingen en suggesties voor de inhoud van deze publicatie. Onze oprechte dank gaat ook uit naar de vele bibliothecarissen in meer dan vijftientig landen die de vragenlijst over de stand van zaken van gevangenisbibliotheken en de wetgeving ter zake in hun land hebben ingevuld. Deze informatie heeft de auteurs inzicht gegeven in de vele uitdagingen waarmee bibliotheekmedewerkers nog steeds worden geconfronteerd wanneer ze basisinformatie en leesmateriaal ter beschikking willen stellen van gedetineerden die hun straf vaak uitzitten in omstandigheden die variëren van spartaans en streng tot menselijk en op re-integratie gericht.

Na de analyse van de vele antwoorden waren de auteurs nog meer overtuigd van de noodzaak van deze nieuwe en herziene editie van de richtlijnen voor gevangenisbibliotheken.

Tot slot drukken de auteurs hun waardering uit voor de andere leden van de werkgroep richtlijnen voor gevangenisbibliotheken, Birgitta Irvall en María José López-Huertas Pérez, die literatuuronderzoek hebben verricht en gul met kritische commentaren en positieve voorstellen hebben bijgedragen.

INLEIDING

Doel

Dit document wil een instrument aanreiken voor de planning, implementatie en evaluatie van gevangenisbibliotheken. Het document is bedoeld als een modelgids voor de ontwikkeling van nationale richtlijnen voor gevangenisbibliotheken. Het kan gemakkelijk worden aangepast aan de lokale omstandigheden. Tegelijk weerspiegelen deze internationale richtlijnen een aanvaardbaar niveau van bibliotheekdiensten, dat in de meeste landen waar de nationale en lokale overheden het bestaan van gevangenisbibliotheken steunen, kan worden bereikt. De richtlijnen zijn een instrument voor het plannen van nieuwe en de evaluatie van bestaande bibliotheken. Wanneer geen lokale richtlijnen of standaarden ontbreken, kan men deze richtlijnen gebruiken.

Deze richtlijnen zijn niet alleen een praktisch hulpmiddel om gevangenisbibliotheken in te richten, uit te baten en te beoordelen, maar kunnen ook dienen als algemene principeverklaring over het fundamentele recht van gedetineerden om te lezen, te leren en toegang te krijgen tot informatie. De richtlijnen zijn bestemd voor bibliothecarissen, bibliotheekbeheerders, gevangenisautoriteiten, wettelijke en administratieve overheidsdiensten en andere agentschappen/overheden die verantwoordelijk zijn voor het beheer en de financiering van gevangenisbibliotheken.

De richtlijnen zijn van toepassing op gevangenen en andere penitentiaire inrichtingen met een populatie van 50 of meer gedetineerden.

Achtergrond

De Libraries Serving Disadvantaged Persons (LSDP) Section van IFLA helpt bibliotheken, verenigingen en overheidsdiensten met het ontwikkelen van gespecialiseerde diensten voor groepen in de gemeenschap die geen gebruik kunnen maken van conventionele bibliotheekdiensten. Het betreft onder meer patiënten in ziekenhuizen, gedetineerden, ouderen in rust- en verzorgingstehuizen, personen die hun woning niet kunnen verlaten, doven, personen met een fysieke en ontwikkelingshandicap en leesmoeilijkheden.

In overeenstemming met deze missie hebben de leden van het LSDP Standing Committee in de voorbije tien jaar hun werkzaamheden vooral gericht op de ontwikkeling van richtlijnen voor het verstrekken van bibliotheekdiensten aan diverse bevolkingsgroepen binnen de professionele aandachtssfeer van de Section. Deze richtlijnen werden gepubliceerd in de reeks Professional Reports van IFLA en werden regelmatig bijgewerkt en herzien op basis van de huidige onderzoeken en praktijken en het toenemende gebruik van bibliotheek- en informatietechnologie. Deze publicatie is de derde editie van de **Richtlijnen voor gevangenisbibliotheken**.

Vanuit de vaststelling van de behoefte van het groeiende aantal gedetineerden wereldwijd aan bibliotheek- en informatiediensten, heeft het LSDP Standing Committee in 1985 een werkgroep gevangenisbibliotheken opgericht. In de vijf jaar daarna heeft de werkgroep diverse congressen, workshops, satellietvergaderingen en een enquête gesponsord om het bewustzijn over de gevangenisbibliotheken te bevorderen en informatie te verzamelen die als basis kon dienen voor de ontwikkeling van een publicatie met richtlijnen. De eerste editie van **Richtlijnen**

voor gevangenisbibliotheken, geredigeerd door Frances E. Kaiser, werd in 1992 gepubliceerd. Dit document focust op algemene principes en praktijken. De publicatie werd in het Spaans vertaald in 1993. De tweede editie van de richtlijnen werd in 1995 gepubliceerd, eveneens geredigeerd door Frances E. Kaiser, en bevatte meer specifieke informatie over het dienstverleningsniveau, de omvang van de collecties, de personeelsbezetting, financiering, evaluatie en marketingmethoden. In hetzelfde jaar werd de Duitse vertaling gepubliceerd.

In 2001 onderzocht het LSDP Standing Committee opnieuw hoe de gevangenisbibliotheken zich hadden ontwikkeld, niet alleen in de Westerse en Europese landen maar ook in diverse ontwikkelingslanden en landen die voorheen deel uitmaakten van of verbonden waren met de Sovjetunie. Het LSDP Standing Committee stelde ook vast dat alle soorten bibliotheken snel en ingrijpend veranderden door de opkomst van informatietechnologie en automatiseringssystemen. Er werd een kleine werkgroep opgericht om 1) te onderzoeken hoe openbare bibliotheeksystemen hun outreachdiensten hadden uitgebreid naar personen in instellingen (inclusief gedetineerden), 2) een internationaal literatuuronderzoek uit te voeren over de huidige status van gevangenisbibliotheken en 3) informatie te verzamelen over bestaande nationale standaarden/richtlijnen en dienstverleningsmethoden. Het ultieme doel was deze informatie te gebruiken om een nieuwe editie van de **Richtlijnen voor gevangenisbibliotheken** op te stellen die nuttig zou zijn tot ver in het eerste decennium van de 21ste eeuw. De resultaten van de enquête werden in deze editie geïntegreerd.

Filosofie en veronderstellingen

Naarmate moderne samenlevingen het strafrecht en detentie geleidelijk aan op een meer humane en verlichte manier toepassen, in overeenstemming met de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens van de VN, verschuift de focus van bestraffing naar scholing, re-integratie en constructief tijdsgebruik. De gevangenisbibliotheek wordt dan een belangrijk onderdeel van de gehele gevangenisomgeving, aangezien ze educatieve, ontspannings- en re-integratieprogramma's ondersteunt. De gevangenisbibliotheek biedt ook een vorm van 'normaliteit' in een sterk gereguleerde omgeving, omdat de gedetineerden er zelf hun keuzes kunnen bepalen en beslissen wat ze willen bereiken. De bibliotheek is tevens een venster op de buitenwereld en kan veel nuttige informatie aanreiken aan gedetineerden die zich voorbereiden op hun vrijlating.

Een gedetineerde heeft nog steeds recht om te leren en toegang te krijgen tot informatie, en de gevangenisbibliotheek zou soortgelijke materialen en diensten moeten aanbieden als de gemeenschapsbibliotheken in de 'vrije' wereld. De toegang tot bibliotheekmaterialen en informatie zou alleen mogen worden beperkt wanneer hij een gevaar vormt voor de veiligheid in de gevangenis.

Gevangenisbibliotheken zouden het openbare bibliotheekmodel moeten navolgen en tegelijk middelen bieden voor scholings- en re-integratieprogramma's in de gevangenis en andere specifieke vereisten in gevangenissen, zoals collecties juridische werken. Er zou bijzondere aandacht moeten worden besteed aan de noden van multiculturele en meertalige gebruikers.

De gevangenisbibliotheek zou de gedetineerden de kans moeten geven om leesvaardigheden te ontwikkelen, aan persoonlijke en culturele interesses te voldoen en levenslang te leren. De bibliotheek zou de middelen voor al deze activiteiten ter beschikking moeten stellen. Diverse internationaal erkende documenten dienen als basis voor de inrichting en ondersteuning van bibliotheekdiensten voor gedetineerden:

1. Regel 40 van de *United Nations Standard Minimal Rules for the Treatment of Gedetineerden* (1955) zegt: "Elke instelling moet een bibliotheek hebben die alle categorieën van gedetineerden kunnen gebruiken, adequaat ingericht met zowel ontspannende als educatieve boeken, en de gedetineerden moeten worden aangemoedigd om er ten volle gebruik van te maken."
2. Het *Charter for the Reader* (1994) ontwikkeld door het International Book Committee en de International Publishers Associations en gepubliceerd door UNESCO, zegt "lezen is een universeel recht."
3. IFLA/UNESCO *Public Library Manifesto* (1995) roept openbare bibliotheken op om gedetineerden te bedienen.
4. Het rapport *Education in Prison*, gesteund door de Raad van Europa (Straatsburg, 1990) bevat een hoofdstuk over de gevangenisbibliotheek. De aanbevelingen van het rapport luiden dat de gevangenisbibliotheek dient te werken volgens dezelfde professionele standaarden als de openbare bibliotheek; dient beheerd te worden door een professionele bibliothecaris, moet voldoen aan de interesses en noden van een cultureel divers publiek; algemeen toegankelijk moet zijn voor de gedetineerden en moet zorgen voor activiteiten die de alfabetisering en het lezen bevorderen.

In de meeste landen hebben de meeste gedetineerden een beperkte opleiding genoten, beschikken ze over beperkte sociale vaardigheden en komen ze uit een milieu waar lezen geen frequente of populaire activiteit is. Een groot aantal gedetineerden blijkt inderdaad slechts over een beperkte leesvaardigheid en onvoldoende inzetbaarheidsvaardigheden te beschikken. Weinigen van hen maakten regelmatig gebruik van openbare of academische bibliotheken tijdens hun leven in de 'buitenwereld'.

Wat gedetineerden lezen, hangt af van de kwaliteit en de relevantie van de bibliotheekcollectie. Met gekwalificeerd personeel, een collectie materialen die aan de opleidings-, ontspannings- en re-integratiebehoeften van de gedetineerden voldoet en een uitnodigende fysieke ruimte kan de gevangenisbibliotheek een belangrijk onderdeel van het leven in de gevangenis en van daderprogramma's zijn. De bibliotheek vertegenwoordigt ook een belangrijke 'levenslijn' naar de buitenwereld. Ze kan een doeltreffend beheersinstrument zijn voor de gevangenisadministratie, omdat ze het nietsdoen vermindert en constructief tijdsgebruik aanmoedigt. Tot slot kan de gevangenisbibliotheek de vitale informatiebron zijn die bepaalt of een vrijgelaten ex-dader slaagt of mislukt in de buitenwereld.

RICHTLIJNEN

1. Toepassingsdomein

- 1.1 Deze richtlijnen zijn van toepassing op alle inrichtingen waar personen in detentie worden gehouden. Deze inrichtingen kunnen gevangenissen, centra voor voorlopige hechtenis, detentiecentra, forensische ziekenhuizen of andere door de gevangenisautoriteiten beheerde instellingen zijn. De richtlijnen gelden zowel voor inrichtingen voor volwassenen als voor jeugdinstituten.

2. Beheer

- 2.1 De nationale en/of lokale gevangenisautoriteiten zouden een schriftelijk beleid moeten ontwikkelen voor het verstrekken van bibliotheekdiensten. Dit beleid moet duidelijk de missie en doelstellingen vermelden, evenals de financieringsbronnen en administratieve verantwoordelijkheden voor de bibliotheekdiensten. Het beleid moet gebaseerd zijn op relevante bibliotheekwetten en -reglementen en moet regelmatig worden herzien en bijgewerkt.
- 2.2 Het beleid van de gevangenisbibliotheek moet als basis dienen voor de ontwikkeling van lokale bibliotheekprocedures en domeinen behandelen zoals de dagelijkse werking en openingsuren, de keuze van de materialen, catalogisering/behandeling, schenkingen, uitlening en toegang tot materialen, inventaris en wieden, naleving van de auteursrechten, verzamelen van bibliotheekgegevens, personeelsbezetting, budgettering, diensten aan de lezers, herziening van het beleid en gebruik van computers/informatietechnologie.
- 2.3 Aangezien de administratieve en financieringsautoriteiten van gevangenisbibliotheken verschillen van land tot land (nationaal ministerie van justitie, provinciale of gemeentelijke overheid, openbare bibliotheek of bibliotheekstelsel, ministerie van cultuur of onderwijs enz.) en deze bevoegdheid/verantwoordelijkheid in sommige gevallen is verdeeld over meerdere overheidsinstellingen, is het belangrijk over een wettelijke overeenkomst/contract te beschikken waarin de bijdragen van elke partij en het niveau van de verstrekte diensten zijn beschreven.
- 2.4 Het is ten eerste aan te raden dat de bibliotheek een langetermijnplan ontwikkelt en implementeert (3-5 jaar). Het plan moet gebaseerd zijn op een grondige evaluatie van de behoeften van de gebruikerspopulatie. Het moet een beleidsverklaring bevatten en een beschrijving van de belangrijkste rol(len) van de bibliotheek binnen de instelling (bv. hulpmiddel voor ontspannend lezen, centrum voor ondersteuning van opleidingsprogramma's, hulpmiddel voor zelfstudie en levenslang leren, cultureel centrum, loopbaan- en jobinformatiecentrum, centrum voor juridische materialen). Het plan moet tevens doelen, meetbare doelstellingen, strategieën voor het bereiken van de doelstellingen en evaluatiemethoden bevatten. Het plan moet door de gevangenisadministratie worden goedgekeurd.

- 2.5 Het is nuttig om elke 3-5 jaar een prestatie-evaluatie van het bibliotheekprogramma uit te voeren om de overeenstemming met het beleid en de procedures te garanderen en de effectiviteit van de dienstverlening te meten.

3. Toegankelijkheid

- 3.1 Een bibliotheek en haar diensten moeten toegankelijk zijn voor alle gedetineerden, ongeacht hun veiligheidsclassificatie en locatie binnen de gevangenis. De toegang tot de bibliotheek mag enkel worden beperkt vanwege een gedocumenteerde inbreuk op de bibliotheekregels.
- 3.2 Gedetineerden die zich vrij kunnen bewegen binnen het gebouw moeten de bibliotheek wekelijks kunnen bezoeken gedurende voldoende lange perioden om materialen te kiezen en in te kijken, referentievragen te stellen, materialen te bestellen die bibliotheken onderling uitlenen, materialen die niet in worden uitgeleend te lezen en deel te nemen aan de culturele activiteiten die de bibliotheek organiseert.
- 3.3 De openingsuren van de bibliotheek moeten afgestemd zijn op de opleidingsprogramma's en werkopdrachten om planningconflicten zoveel mogelijk te vermijden.
- 3.4 Wanneer gedetineerden de gevangenis mogen verlaten om te werken of te studeren, moet worden geregeld dat zij de lokale openbare of academische bibliotheek kunnen gebruiken.
- 3.5 Gedetineerden met een gesegreerde status (ziekenafdeling, beschermende hechtenis, strafentiteiten enz.) moeten toegang hebben tot een catalogus (op papier of in elektronisch formaat) van de gevangenisbibliotheekcollectie en materialen uit de hoofdcollectie en uit het interbibliothecaire leenverkeer kunnen aanvragen.
- 3.6 In elke beperkte verblijfseenheid moet een collectie van minstens honderd (100) populaire actuele boeken of twee (2) boeken per gedetineerde (nog beter) aanwezig zijn. Deze collectie moet minstens een keer per maand worden vervangen. Elke gedetineerde moet elke week minstens twee (2) titels van deze collectie kunnen inkijken en kiezen.
- 3.7 Aangezien het onmogelijk is om zelf aan alle lees- en informatiebehoefte van een cultureel en taalkundig diverse populatie te voldoen, zou de gevangenisbibliotheek moeten deelnemen aan een regionaal of nationaal interbibliothecair leensysteem.
- 3.8 De gevangenisbibliotheek moet voldoen aan de bestaande toegankelijkheidswetten en -codes die voorschrijven hoe bibliotheekgebruikers met een fysieke of cognitieve beperking worden bediend. Deze vereisten kunnen betrekking hebben op de fysieke toegang tot het bibliotheekgebouw/de bibliotheekruimte en de toegang tot de bibliotheekmaterialen en informatie in een ander, niet-gedrukt formaat, aangepaste uitrusting en speciale outreachdiensten en -voorzieningen. (Voor specifieke aanbevelingen zie **Toegang tot bibliotheken voor personen met een handicap – Checklist**, van Birgitta Irvall en Gyda Skat Nielsen. IFLA Professional Report nr. 89, 2005. ISBN: 90-77897-04).
<http://www.ifla.org/VII/s9/nd1/iflapr-89e.pdf>

4. Fysieke ruimte en uitrusting

- 4.1 In moderne gevangenissen moet de fysieke bibliotheekruimte specifiek ontworpen zijn voor bibliotheekgebruik, -workflow en -functionaliteit. In oudere gebouwen kan renovatie nodig zijn om de bibliotheek efficiënt te laten werken. Tijdens het planningsproces zou men specialisten in bibliotheekdesign moeten raadplegen. De effectiviteit en het succes van bibliotheekdiensten zijn in grote mate afhankelijk van een uitnodigende en comfortabele fysieke omgeving.
- 4.2 De bibliotheek moet zich in op een centrale plaats in het gevangeniscomplex bevinden, bij voorkeur in of dichtbij de onderwijsafdeling. De bibliotheek moet voor zoveel mogelijk gedetineerden gemakkelijk bereikbaar zijn en toegankelijk zijn voor personen met een fysieke handicap.
- 4.3 De bibliotheek moet een aparte en afsluitbare ruimte zijn. Het ontwerp moet het volgende omvatten:
- functionele verlichting om te lezen, met de computer te werken en voor andere bibliotheekspecifieke functies
 - akoestische bekleding van muren, vloer en plafond
 - klimaatregeling (verwarming, koeling, ventilatie)
 - voldoende draagvermogen voor stapels boeken
 - voldoende elektrische en data-aansluitpunten voor de benodigde technische en elektronische apparatuur
 - visuele controle van de volledige bibliotheekruimte
 - afsluitbare opslagruimte
 - telefoon naar buiten
 - elektronisch noodcommunicatiesysteem
- 4.4 De vloeroppervlakte van de bibliotheek moet groot genoeg zijn voor de gebruikersactiviteiten, de personeelsfuncties en het bewaren en tentoonstellen van materialen, inclusief:
- referentiestation met balie en opbergkasten
 - referentiebalie
 - bibliotheekkantoor
 - werkruimte voor het personeel voor technische verwerking, computerapparatuur, rekken, kasten, boekenwagens en tafels
 - rekken voor bibliotheekmaterialen (boeken, tijdschriften, kranten, audiovisuele materialen)
 - etalage voor boeken en promotiemateriaal
 - leestafels en stoelen
 - luisterruimte
 - computers voor gebruik door de bezoekers
 - kopieermachine
 - polyvalente ruimten
- 4.5 De zit- en studieruimte voor de bezoekers moet groot genoeg zijn om plaats te bieden aan minstens 5% van de gevangenispopulatie of het maximale

aantal gedetineerden dat in de bibliotheek is toegestaan. De zitruimte, inclusief tafels en gangpaden, moet 2,5 vierkante meter per zitplaats bedragen.

- 4.6 De rekkenzone moet een oppervlakte van 15 vierkante meter per 1000 boeken hebben
- 4.7 De werkruimte voor het personeel moet 9 vierkante meter per persoon bedragen.
- 4.8 Het bibliotheekkantoor moet een oppervlakte van minstens 9 vierkante meter hebben.
- 4.9 Vijf procent (5%) van de totale bibliotheekruimte moet ruimte voor 'speciaal gebruik' zijn voor bepaalde bibliotheekuitrustingen en -apparatuur (computer- of kaartcatalogusstation, rek met woordenboeken en atlassen, computers voor de bezoekers, schrijfmachines, fotokopieermachines, kunst- of media-uitstalling).
- 4.10 Het meubilair en de uitrusting moeten worden geselecteerd op doeltreffendheid, comfort, aantrekkelijkheid, onderhoudsgemak en duurzaamheid. Het meubilair en de uitrusting moeten in een configuratie worden geplaatst die aan de veiligheidsreglementering voldoet. Modulaire meubelen zijn aanbevolen vanwege de flexibiliteit, aangezien de bibliotheek moet worden aangepast wanneer ze uitbreidt.

5. Informatietechnologie

- 5.1 De gevangenisbibliotheek moet zoveel mogelijk gebruikmaken van de huidige informatietechnologie zonder de veiligheid van de gevangenis in gevaar te brengen.
- 5.2 De bibliotheek moet een geautomatiseerd circulatie- en catalogussysteem implementeren dat gebruikmaakt van een bibliografische database in internationaal gestandaardiseerd formaat (MARC 21).
- 5.3 Toegang van de bezoekers tot computers met multimediasoftware wordt sterk aanbevolen voor informatie-, opleidings- en ontspanningsdoeleinden.
- 5.4 Het bibliotheekpersoneel moet toegang hebben tot het internet en e-mail om informatieaanvragen te beantwoorden, bibliotheekcatalogussen op het internet te doorzoeken, te communiceren met professionele collega's en verkopers, lessen op afstand te volgen en deel te nemen aan het interbibliothecaire leenverkeer.
- 5.5 Wanneer de veiligheid van het gevangenisnetwerk het toelaat, moeten de gedetineerden onder toezicht internettoegang krijgen voor opleidings- en behandelingsdoeleinden en de planning voor de vrijlating.

6. Personeel

- 6.1 Alle gevangenisbibliotheken, ongeacht hun omvang, moeten onder toezicht staan van/beheerd worden door een professionele bibliothecaris met de vereiste kwalificaties en vaardigheden, verkregen door een universitair diploma bibliotheekwetenschap of een gelijkwaardig diploma van een bibliotheek.
- 6.2 In alle gevangenissen met meer dan 500 gedetineerden moet een voltijdse professionele bibliothecaris aanwezig zijn. In gevangenissen met meer dan 1000 gedetineerden moeten twee (2) voltijdse bibliothecarissen in dienst zijn. Kleinere gevangenissen kunnen het aantal uren dat een professionele bibliothecaris in de bibliotheek aanwezig is als volgt verminderen:
<u>Gevangenispopulatie</u>	<u>Uren professionele bibliothecaris</u>
0 - 300	24
301 - 499	30
- 6.3 Afhankelijk van de behoeften van de instellingen moet extra personeel in dienst worden genomen.
Het totale aantal personeelsleden zal variëren afhankelijk van de omvang van de gevangenispopulatie en de volgende factoren:
- het aantal openingsuren van de bibliotheek
 - de omvang, directe toegankelijkheid en inrichting van de bibliotheek
 - het aantal bezoekers dat tegelijk in de bibliotheek is toegestaan
 - de hoeveelheid programmatie in de bibliotheek
 - het aantal satellietbibliotheken of leveringslocaties
 - het aantal en de omvang van de eenheden met beperkte toegang
 - het automatiseringsniveau
 - de bewegingsbeperkingen binnen het gevangeniscomplex
 - het aantal en de soorten beschikbare opleidings- en re-integratieprogramma's
- 6.4 Al het bibliotheekpersoneel moet over de vereiste professionele en technische kwalificaties beschikken om directe gebruikersdiensten en operationele ondersteuning te kunnen bieden.
- 6.5 Het bibliotheekpersoneel moet op de hoogte zijn van de vele en complexe informatiebehoeften van gedetineerden en moet over de nodige menselijke en intermenselijke vaardigheden beschikken om effectief te kunnen werken in een gevangenisomgeving.
- 6.7 Het bibliotheekpersoneel kan in dienst zijn van de gevangenisautoriteit, een openbaar bibliotheekstelsel, een academische bibliotheek of een culturele instelling.
- 6.8 De lonen en voordelen voor het personeel van de gevangenisbibliotheek moeten

vergelijkbaar zijn met die van werknemers van openbare bibliotheken met vergelijkbare kwalificaties en verantwoordelijkheden of door de werkgever betaalde werknemers met een vergelijkbare functie.

- 6.9 Bibliotheekmedewerkers moeten de mogelijkheid krijgen om deel te nemen aan professionele organisaties en programma's voor professionele ontwikkeling en permanente educatie.
- 6.10 Het bibliotheekpersoneel moet de diensten zonder discriminatie verstrekken aan alle gedetineerden en de privacy van de bibliotheekgebruikers respecteren.
- 6.11 De gevangenis kan gedetineerden in de bibliotheek laten werken. Ze moeten worden geselecteerd op basis van hun vaardigheden, ervaring en vertrouwdheid met de werking en processen van bibliotheken.
- 6.12 Ook vrijwilligers uit de gemeenschap kunnen in de bibliotheek worden ingezet. Ze mogen niet de plaats innemen van bezoldigde personeelsleden maar moeten voor extra ondersteuning en speciale programma's zorgen waar dat nodig is.
- 6.13 Zowel de gedetineerde werknemers als de vrijwilligers uit de gemeenschap moeten een breed oriëntatieprogramma en een on-the-job training ontvangen.

7. Budget

- 7.1 Het agentschap/de autoriteit die verantwoordelijk is voor de gevangenisbibliotheek moet ervoor zorgen dat de bibliotheek als een aparte post wordt gefinancierd en jaarlijkse middelen ontvangt om de lonen, bibliotheekmaterialen, abonnementen, uitrusting, IT, benodigdheden, contractuele diensten, interbibliothecaire leveringen, netwerk-/consortiumlidmaatschappen, opleiding van personeel en databasekosten te dekken.
- 7.2 Het bibliotheekplan op lange termijn (zie 2.4) moet als basis dienen voor het jaarlijkse budget.
- 7.3 Het bibliotheekbudget moet door de hoofdbibliothecaris worden ontwikkeld en beheerd.
- 7.4 Het bibliotheekpersoneel moet een jaarlijks activiteitenverslag opstellen met gedetailleerde gegevens over de uitgaven, statistieken over de bibliotheekactiviteit en de resultaten van de programma's.
- 7.5 Het jaarlijkse budget voor bibliotheekmaterialen moet worden toegewezen op basis van een van de twee volgende formules:

- A. Voor gevangenis met een populatie van **meer dan 500** gedetineerden moet de gemiddelde prijs (in lokale munt) van één (1) algemene hardback als basis dienen om het minimale budget voor een gevestigde bibliotheek te berekenen:

De gemiddelde prijs van een non-fictie hardback x 70% van de gedetineerdenpopulatie plus 10% voor verlies (bv. 500 gedetineerden x 70% x 32,00 euro = 11.200 euro + 1.120 euro (10% van 11.200 euro) = 12.320 euro. Deze formule betekent niet dat de bibliotheek alleen hardbacks zal kopen, maar is een eenvoudig hulpmiddel om het totale budget voor alle soorten bibliotheekmaterialen te berekenen. Het materialenbudget zal toenemen naarmate de boekenprijs stijgt.

OF

- B. Voor gevangenis met een populatie van **minder dan 500** gedetineerden moet het jaarlijkse minimale budget volstaan om 10% van de collectie te vervangen
- 7.6 Het startbudget voor materialen voor nieuwe bibliotheken moet volstaan om minstens 50% van een volledige collectie te installeren. Naast het gewone budget moeten daarna elk jaar gedurende maximaal vier (4) opeenvolgende jaren extra middelen worden toegewezen, zodat de materialencollectie volledig is binnen vijf (5) jaar.

8. Bibliotheekmaterialen

- 8.1 De bibliotheekcollectie moet materialen op papier en in andere formaten bevatten om aan de informatie-, opleidings-, culturele, ontspannings- en re-integratiebehoeften van de gevangenispopulatie te voldoen. Ze moet een grote verscheidenheid aan actuele materialen op papier en in andere formaten bevatten, vergelijkbaar met die van een openbare of schoolbibliotheek.
- 8.2 De bibliotheekcollectie moet regelmatig worden uitgebreid met nieuwe aanwinsten, geselecteerd door de professionele bibliothecarissen. De geplande aankopen kunnen worden aangevuld met schenkingen, als de geschonken titels aan de behoeften van de bibliotheek voldoen.
- 8.3 Interbibliothecair leenverkeer moeten worden gebruikt als aanvulling van de bibliotheekcollectie en niet als alternatief voor de geplande collectievorming.
- 8.4 De bibliotheekcollectie moet worden beheerd en onderhouden volgens professionele standaarden en moet efficiënt worden uitgesteld en actief gepromoot
- 8.5 De materialen moeten worden geselecteerd volgens een beleid/plan voor het beheer van de collectie, gebaseerd op de demografische samenstelling van de gevangenispopulatie. Het beleid/plan voor het beheer van de collectie moet duidelijk vermelden dat er geen censuur zal worden toegepast bij de selectie van het materiaal, behalve wanneer bekend is dat een individuele titel/item een bedreiging vormt voor de veiligheid in de gevangenis. Het beleid/plan voor het beheer van de collectie moet het volgende behandelen:
- de etnische/culturele samenstelling, leeftijden, leesniveaus, educatieve achtergrond en talen van de gevangenispopulatie
 - de behoefte aan materialen om gedetineerden voor te bereiden op hun terugkeer in de gemeenschap, inclusief informatie over de gemeenschapsmiddelen en hulpgroepen, arbeids- en huisvestingsmogelijkheden, onderwijs en beroepsopleidingsmogelijkheden
 - de behoefte aan referentie- en andere materialen om door de instelling aangeboden programma's te ondersteunen (drugs- en alcoholbehandeling, woedebeheersing, ouderschap, alfabetiseringscursussen, kunst en muziek enz.)
 - een proces voor het aanbevelen van titels en een proces voor het behandelen van verzoeken om titels uit de collectie te verwijderen
 - procedures voor het wieden van verouderd en onnodig materiaal uit de collectie
 - een proces voor het behandelen van schenkingen
- 8.6 De selectiecriteria moeten onder meer, maar niet uitsluitend, het volgende omvatten:
- geschiktheid van het onderwerp en de stijl voor het beoogde publiek
 - inspelen op de interesses en behoeften van de gedetineerden
 - aandacht van critici, recensenten en het publiek

- artistieke, sociale, wetenschappelijke of culturele betekenis
 - accuraatheid van de feiten
 - geschiktheid van het formaat voor bibliotheekgebruik
 - relevantie voor de bestaande collectie en de dekking van onderwerpen
 - kosten
- 8.7 De bibliotheek moet trachten een 'evenwichtige' collectie te ontwikkelen die een breed gamma ideeën en standpunten vertegenwoordigt. De criteria onder 8.6 mogen niet worden gebruikt om bepaalde materialen die bij groepen uit de populatie niet populair zijn te weren.
- 8.8 Geschonken materialen moeten aan dezelfde selectiecriteria worden onderworpen als aangekochte materialen.
- 8.9 De bibliotheekcollectie moet de volgende soorten materialen bevatten (in de moedertaal en andere talen, indien nodig):
- algemene referentietitels
 - fictie, inclusief een ruim gamma genres (romans, detectives, misdaad, sciencefiction, fantasy, horror enz.)
 - biografieën
 - non-fictie, die de standaard Dewey-onderwerpen dekt, met een sterke nadruk op zelfhulp, sociale vaardigheden en persoonlijke relaties
 - juridisch materiaal (om te voldoen aan de informatiebehoeften en grondwettelijke of door de rechtbank opgelegde vereisten)
 - poëzie (erg populair in gevangenissen)
 - strips (voor zowel beginnende als gevorderde lezers)
 - zelfstudiemateriaal (ter ondersteuning van afstandsonderwijs/correspondentiecursussen en levenslang leren)
 - gemakkelijk leesbaar materiaal (voor bezoekers met leesproblemen en niet-moedertaalsprekers)
 - groteletterboeken (voor personen met een visuele beperking)
 - audioboeken (voor alle bezoekers en bezoekers met visuele en leesproblemen)
 - audio- en beeldmateriaal, multimedia en computersoftware (als de apparatuur beschikbaar is)
 - community-informatie (brochures, repertoria, handboeken enz. voor pre-vrijlatingsplanning en zoeken naar werk)
 - materialen voor lezen, schrijven en rekenen (om de lees-, schrijf- en rekenvaardigheid te verbeteren)
 - puzzels, spellen (voor opvoeding en vermaak)
 - tijdschriften (algemene en over specifieke thema's - voor alle bezoekers)
 - kranten (voor alle gedetineerden - om op de hoogte te blijven van het wereld- en lokaal nieuws en in contact te blijven met de thuisgemeenschap)
- 8.10 Er moet voldoende materiaal in alternatieve formaten beschikbaar zijn om te voldoen aan de behoeften van gedetineerden die geen conventionele gedrukte publicaties kunnen gebruiken (inclusief personen met een lichamelijke of cognitieve handicap en personen met lees- en

leerproblemen). Deze materialen kunnen worden aangevuld met interbibliothecaire leendiensten.

- 8.11 Het aantal materialen dat een minimale 'adequate' collectie vormt, zal variëren afhankelijk van diverse factoren, zoals de omvang van de gevangenispopulatie, het (de) detentieniveau(s), het aantal satellietcollecties, de gemiddelde lengte van het verblijf, de beschikbare werk- en opleidingsprogramma's, het aantal bibliotheekbezoeken per week en de omvang van de programma's/activiteiten die in de bibliotheek worden aangeboden. Rekening houdend met deze factoren geldt als algemene richtlijn dat een bibliotheek die alle diensten aanbiedt **minimaal** over de volgende materialen moet beschikken (veelgevraagde items moeten in meerdere exemplaren aanwezig zijn):

BOEKEN: Een verzameling van 2000 titels of tien (10) titels per gedetineerde, als dat meer is.

TIJDSCHRIFTEN: Een minimale verzameling van 20 titels of één abonnement per twintig (20) gedetineerden, als dat meer is.

KRANTEN: Lokale, nationale en buitenlandse kranten - het aantal moet worden bepaald aan de hand van de geografische zones/landen die de gevangenispopulatie vertegenwoordigt

AUDIO- EN BEELDMATERIAAL, MULTIMEDIA EN COMPUTERSOFTWARE:

Voldoende om aan de basisbehoeften te voldoen en lopende gevangenisprogramma's te ondersteunen. Aanvullend materiaal naar behoefte via IBL, regionale consortia of nationale collecties

- 8.12 Alle bibliotheekmaterialen moeten worden geclassificeerd en gecatalogeerd volgens de nationale en/of internationale standaarden. Als de toegang tot bibliografische databases beschikbaar is, moeten bestaande catalogusgegevens uit die bronnen worden verkregen, zodat er geen interne catalogisering nodig is.
- 8.13 Bibliotheekmaterialen moeten in goede staat worden gehouden, voorzien van een nummer en gerangschikt blijven, zodat ze gemakkelijk toegankelijk zijn.
- 8.14 Een geautomatiseerd catalogus- en circulatiesysteem wordt ten zeerste aanbevolen om de zoekmogelijkheden te vergroten, de collectie te beheren en haar gebruik te verantwoorden.

9. Diensten en programma's

- 9.1 De omvang en het niveau van de bibliotheekdiensten voor de gedetineerden moeten gebaseerd zijn op een demografisch profiel van de

gevangenispopulatie en het langetermijnplan van de bibliotheek (zie 2.4). De gebruikersdiensten moeten onder meer, maar niet uitsluitend, het volgende omvatten:

- referentie- en informatiedienst met interne materiaal en, indien mogelijk, internetbronnen – om tegemoet te komen aan de behoeften van de bezoekers aan feiten en gegevens
- lezersadvies – om de bezoekers interessante materiaal van het juiste leesniveau aan te bevelen
- regelmatige oriëntatie in de bibliotheek en uitleg over het gebruik van de bibliotheek
- interbibliothecair leenverkeer – om toegang te geven tot andere bibliotheekcollecties via de deelname aan regionale en nationale systemen, netwerken of andere samenwerkingsverbanden
- voorziening van speciaal materiaal voor bezoekers met een handicap (bv. materiaal uit de nationale blindenbibliotheek, hulpgroepen voor personen met een handicap enz.)

9.2 De bibliotheek moet gedetineerden met een beperkte status diensten verlenen die vergelijkbaar zijn met die voor de algemene populatie (zie ook 3.4 en 3.5).

9.3 De bibliotheek moet diverse activiteiten en programma's organiseren en ondersteunen om het lezen, de geletterdheid en de culturele interesse te bevorderen. Dergelijke programma's geven gedetineerden de kans hun tijd creatief in te vullen en hun levenskwaliteit te verbeteren. Ze bevorderen ook de sociale vaardigheden en het gevoel van eigenwaarde. De gevangenisautoriteiten moeten zich ervan bewust zijn dat gedetineerden die zich met productieve activiteiten bezighouden minder gemakkelijk problemen en rellen veroorzaken. Voorbeelden van interessante en relevante bibliotheekprogramma's zijn:

- auteurslezingen
- boekenclubs en boekbesprekingen
- literaire en "feiten"-wedstrijden die gebruik maken van bibliotheekbronnen
- workshops creatief schrijven
- muziekprogramma's
- kunstworkshops en tentoonstellingen
- begeleiding bij alfabetisering
- spellingswedstrijden
- vieringen van feestdagen en culturele evenementen
- jobbeurzen

Niet al deze activiteiten zijn geschikt voor alle soorten gevangenis. De evenementen die de bibliotheek sponsort, moeten verenigbaar zijn met de globale missie van de gevangenis en moeten door de administratie worden goedgekeurd.

10. Communicatie en marketing

- 10.1 Het personeel van de gevangenisbibliotheek moet een open communicatie in twee richtingen onderhouden met de gebruikers van de bibliotheek en voorstellen verwelkomen. Een regelmatig tevredenheidsonderzoek bij de gebruikers is aanbevolen. De geloofwaardigheid van de bibliotheek zal sterk toenemen als de voorstellen van de bezoekers tijdig worden uitgevoerd.
- 10.2 Men moet extra inspanningen leveren om te communiceren met gedetineerden die een andere taal spreken, omdat ze soms moeilijk kunnen deelnemen aan educatieve en gevangenisprogramma's.
- 10.3 Het bibliotheekpersoneel moet de hand reiken aan andere gevangenisafdelingen door steun en middelen aan te bieden. Het bibliotheekpersoneel kan het belang van de bibliotheek in de ogen van de administratie vergroten door aan interdisciplinaire programma's, adviescomités en speciale projecten deel te nemen. Medewerkers die instaan voor opleiding en behandeling moeten worden aangemoedigd om klassen en groepen gedetineerden naar de bibliotheek te brengen.
- 10.4 Het is aan te raden een adviescomité voor de gevangenisbibliotheek samen te stellen waarin diverse afdelingen van de gevangenis en groepen van gedetineerden vertegenwoordigd zijn. De leden van het comité kunnen optreden als pleitbezorgers voor de bibliotheek en kunnen helpen om het bibliotheekpersoneel feedback te geven.
- 10.5 Gevangenisbibliothecarissen voelen zich vaak geïsoleerd in hun werk en verstoken van regelmatig contact met hun collega's in de "buitenwereld." Dit isolement kan worden doorbroken door deel te nemen aan een professioneel 'netwerk', discussiegroepen op het internet, zich te abonneren op nieuwsbrieven, professionele conferenties en workshops bij te wonen, bij te dragen aan de vakliteratuur en lezingen te geven aan leerlingen van bibliotheekscholen.
- 10.6 Het bibliotheekpersoneel kan het gebruik van de bibliotheek en de materialen op diverse manieren bevorderen. Een doeltreffende manier om mensen naar de bibliotheek te brengen, is bijvoorbeeld een kleurige brochure publiceren en verspreiden en het bibliotheekpersoneel laten deelnemen aan de oriëntatie voor nieuwe gedetineerden.
- 10.7 Naast het sponsoren van activiteiten in de bibliotheek (zie 9.3) kunnen het personeel en de gedetineerde bibliotheekmedewerkers het volgende opstellen of organiseren:
 - vakbibliografieën
 - lijsten van nieuwe aanwinsten
 - wegwijzers en bladwijzers
 - standjes met boeken en kunstwerken

- 10.8 De bibliotheek kan het aantal bibliotheekbezoeken ook verhogen door op te treden als centraal distributiecentrum voor publicaties van de sociale dienst en verwijzingscentrum voor steunorganisaties buiten de gevangenis.

VERKLARENDE WOORDENLIJST

In dit document worden de volgende woorden en zinnen gebruikt zoals gedefinieerd en in de beschreven context:

Toegankelijkheid: Vrijheid en mogelijkheid om informatie, bibliotheekmaterialen en -diensten te verkrijgen en te gebruiken.

Agentschap: Publieke of private instelling/systeem dat bibliotheekdiensten aanbiedt aan gedetineerden.

Groteletterboeken/-publicaties: Publicaties gedrukt in een lettertype van minstens 14 punt.

Gevangenis: Elke instelling/gebouw waar mensen in hechtenis, gevangenschap of detentie worden gehouden. Ook penitentiaire inrichting, strafinrichting, huis van bewaring of correctionele instelling genoemd.

Gevangenisautoriteit: Nationale of lokale overheidsdienst die de gevangenisinrichtingen beheert.

Segregatie/gesegregeerde status: Fysieke scheiding van gedetineerden ter bescherming van het personeel en de andere gedetineerden of de instelling, of als straf.

Satellietbibliotheek: Onderafdeling van de bibliotheek binnen het gevangeniscomplex die onder toezicht staat van het personeel van de hoofdbibliotheek. Kleiner dan de hoofdbibliotheek en vaak gevestigd in zones met beperkte toegang (bv. cellenblok, segregatie, school, ziekenhuis).

Gebruiker: Een persoon die de bibliotheek gebruikt. Ook bezoeker genoemd.

BIBLIOGRAFIE

PRISON LIBRARIES: STANDARDS, GUIDELINES AND RELEVANT LITERATURE, 1990- 2005

- ABM-Utvikling. (2005). Bibioteket: det normale rommet I fengslet. (skrift #14). Oslo: ABM. http://www.abm-utvikling.no/publisert/ABMskrift/2005/fengselsbibliotek_web.pdf
- American Association of Law Libraries. Contemporary Social Problems and Special Interest Section. (1996). Recommended collections for prison and other institution law libraries. (Rev. ed.). Chicago, IL: American Association of Law Libraries.
- American Association of Law Libraries. Standing Committee on Law Library Service to Institution Residents. (1991). Correctional facility law libraries: An A to Z resource guide. Laurel, MD: American Correctional Association.
- American Correctional Association. (1991). Standards for adult local detention facilities. (3rd ed.). College Park, MD: American Correctional Association.
- American Correctional Association. (2003). Standards for adult correctional institutions. (4th ed.). Lanham, MD: American Correctional Association.
- Anderson, W. (1991). The evolution of library and information services for special groups: The role of performance review and the user. IFLA Journal, 17(2), 135-141.
- Art, J. (1999). Neue Wege für die Brandenburger Gefangnisbibliotheken [New ways for the Brandenburg prison libraries]. Buch und Bibliothek, 51(7/8), 494-496.
- Association of Specialized and Cooperative Library Agencies. (1992). Library Standards for Adult Correctional Institutions, 1992. Chicago, IL: American Library Association.
- Association of Specialized and Cooperative Library Agencies. (1999). Library Standards for Juvenile Correctional Facilities. Chicago, IL: American Library Association.
- Australian Library and Information Association. (1990). Australian prison libraries: Minimum standard guidelines. Canberra, Australia: Australian Library and Information Association.
- Bibliotek innanför murarna. [Libraries behind bars]. (2002). Biblioteksbladet, 87(2), 2-11.

- Bowden, T.S. (2003). A Snapshot of state prison libraries with a focus on technology. Behavioral and Social Sciences Librarian, 21(2), 1-12.
- Buck, D., Ingham, D., Valentine, P., Thompson, M., Jones, P., & Darbishire, B. (1992). Prison libraries in Norfolk: A review. Norwich: Norwich City College Library.
- Contini, C. (2003). Biblioteche scatenate: Biblioteca, carcere e territorio. Atti del convegno nazionale, Sassari, Camera di commercio, 28-29 marzo 2003. Rome: Associazione italiana biblioteche (AIB), Sezione Sardegna.
- Costanzo, E., & Montechi, G. (2002). Liberi di leggere: Lettura, biblioteche carcerarie, territorio. Atti del Convegno, Rozzano (MI). Centro culturale Cascina Grande, 11 maggio 2001. Rome: Associazione italiana biblioteche (AIB).
- Council of Europe. (1990). Education in prison. Strasbourg, GR: Council of Europe. (pp. 41-44, Recommendation No. R(89) 12 adopted by the Committee of Ministers of the Council of Europe on 13 October 1989 and explanatory memorandum).
- Council of Europe. (1990). Final activity report on prison education. Strasbourg, GR: Council of Europe.
- Crowell, J. R. (1996). Correctional Law Libraries: Operations, Standards and Case Law. Littleton, CO: F. B. Rothman.
- Curry, A., Wolf, K., Boutilier, S., & Chan, H. (2003). Canadian federal prison libraries: A national survey. Journal of Librarianship and Information Science, 35(3), 141-152.
- Darby, L.T. (2004). Libraries in the American Penal System. Rural Libraries, 24(2), 7-20.
- De Carolis, E. (2000). Diritto di lettura: l'esperienza della biblioteca carceraria [The right to read: The experience of prison libraries]. Bollettino AIB, 40, (3), 347-363.
- Desmond, Y. (1991). Recreation and education: A combined approach in Wheatfield Place of Detention, Dublin. An Leabharlann, 7(4), 127-135.
- Fabiani, J-L., & Soldini, F. (1995). Lire en prison: Une étude sociologique. Paris: Bibliothèque publique d'information.
- Fédération Française pour la Coopération des Bibliothèques (FFCBml), Coopération des bibliothèques en Aquitaine (CBA). (1997). Bibliothèque & lecture en prison: Guide à l'usage du détenu auxiliaire de bibliothèque. Paris.
- Fédération Française pour la Coopération des Bibliothèques (FFCBml). (2004). Les actions culturelles et artistiques en milieu pénitentiaire. Paris.

- Fernandez, C. M. (1991). Servicios bibliotecarios en las carceles de Barcelona y provincia [Prison library services in Barcelona province]. Boletin de la Asociacion Andaluza de Bibliotecarios, 7(23), 15-28.
- Flageat, M. C. (1998). Un exemple d'intervention de bibliothécaires en prison: la maison d'arrêt des Yvelines [An example of librarian intervention in prison: The Yvelines remand centre]. Bulletin d'Informations de l'Association des Bibliothécaires Français. (181), 36-40.
- Franzén, Gunilla. Det svenska fengelsebiblioteket. Eskilstuna, Sweden: Eskilstuna stads – och länsbibliotek, 1996.
- Fridriksdottir, B. (1995). Bokasafnspjonusta fyrir fanga á Íslandi [Library services to Icelandic prisoners]. Bokasafnid, (19), 91-92.
- Galler, A. M., & Locke, J. (1991). L'état des bibliothèques dans les pénitenciers fédéraux du Québec [The state of libraries in the federal prisons of Québec]. Argus, 20(1), 27-33.
- Golay, A. (1990). Une bibliothèque ordinaire dans un cadre extraordinaire: la bibliothèque de la Prison de Champ-Dollon (Genève) [An ordinary library in an extraordinary setting: The library of the Champ-Dollon Prison in Geneva]. ArbiDo-Revue, 5(3), 84-89.
- Great Britain. Standing Committee on Prison Libraries. [1991-1993]. Prison libraries: Roles and responsibilities. [London]: Home Office, HM Prison Service.
- Hugo, N. (1996). Library services to prisoners in South Africa: Their contribution towards rehabilitation and improving the quality of inmates' lives. KWAZNAPLIS, 2(3), 3-6.
- IFLA/UNESCO public library manifesto. (1995). The Hague: IFLA.
- International Book Committee, & International Publishers Association. (1994). Charter for the reader. Geneva: UNESCO.
- Irvall, B., & Nielsen, G.S. (2005). Access to libraries for persons with disabilities. (IFLA Professional Report no. 89). The Hague: IFLA.).
<http://www.ifla.org/VII/s9/nd1/iflapr-89e.pdf>
- Janos, J. (2003). Prison libraries. KNIZNICA, 4(5), 235-239.
- Jones, M. D. (1994). Information Needs of African Americans in the Prison System. In E. J. Josey (Ed.), The Black Librarian in America Revisited. Metuchen, NJ: Scarecrow Press.
- Kaiser, F. E. (Ed.). (1992). Guidelines for library services to prisoners. (IFLA Professional Report no. 34). The Hague: IFLA.

- Kaiser, F. E. (1993). De bibliotheek achter tralies: bibliotheekwerk in gevangenissen, huizen van bewaring, inrichtingen voor ter beschikking gestelden en jeugdinrichtingen [The library behind bars: Library services in prisons, detention centres and young offenders' remand institutions]. Open, 25(3), 94-100.
- Kaiser, F. E. (1993). Guidelines for library services to prisons. IFLA Journal, 19(1), 67-73.
- Kaiser, F. E. (Ed.). (1993). Pautas para servicios bibliotecarios para prisioneros. (IFLA Professional Report no. 37). The Hague: IFLA.
- Kaiser, F. E. (Ed.). (1995). Guidelines for library services to prisoners. (2nd rev. ed.). (IFLA Professional Report no. 46). The Hague: IFLA.
- Kaiser, F. E. (Ed.). (1995). Richtlinien zur Bibliotheksversorgung von Häftlingen. (IFLA Professional Report no. 47). The Hague: IFLA.
- Lehmann, V. (2000). Prison librarians needed: A challenging career for those with the right professional and human skills. IFLA Journal, 26(2), 123-128.
<http://www.ifla.org/IV/ifla65/papers/046-132e.htm>
- Lehmann, V. (2000). The Prison Library: A Vital Link to Education, Rehabilitation, and Recreation. Education Libraries, 24(1), 5-10.
- Lehmann, V. (2003). Planning and implementing prison libraries: Strategies and resources. IFLA Journal, 29(4), 301-307.
http://www.ifla.org/IV/ifla69/papers/175-E_Lehmann.pdf
- The Library Association. Prison Libraries Group. (1997). Guidelines for prison libraries (2nd ed.). London: Library Association.
- Lieber, C., & Chavigny, D. (2005). Les bibliothèques des établissements pénitentiaires. Rapport au Ministre de la culture et de la communication. France. <http://www.culture.gouv.fr/culture/actualites/index-rapports.htm>
- Liggett, J. M. (1996). Survey of Ohio's prison libraries. Journal of Interlibrary Loan, Document Delivery and Information Supply, 7(1), 31-45.
- Lire & écrire en prison: La Presse: colloque, Bordeaux, 8 octobre 1993. (1995). Bordeaux: Coopération des bibliothèques en Aquitaine.
- Lithgow, S., & Hepworth, J. B. (1993). Performance measurement in prison libraries: Research methods, problems and perspectives. Journal of Librarianship and Information Science, 25(2), 61-69.
- Lucas, L. (1990). Educating prison librarians. Journal of Education for Library and Information Science, 30(3), 218-225.

- Nyeng, P. (1998). Library days behind bars. Scandinavian Public Library Quarterly, 31(1), 8-11.
- Ostlie, Jan-Erik. (1999). Verdens beste fengselsbibliotek. [The world's best prison library]. Bok og Bibliotek, 66(1), 15-17.
- Peschers, G. (1999). Weiterentwicklung der Bibliotheksarbeit im Justizvollzug in NRW. Buch und Bibliothek, 51(4), 254-256.
- Peschers, G. (2003). Bibliotheksarbeit im Justizvollzug in Deutschland am Beispiel Nordrhein-Westfalens: Gefangenenbibliotheken als Portale begrenzter Freiheit zur sinnvollen Freizeitgestaltung für Inhaftierte. WLIC 2003. <http://www.ifla.org/IV/ifla69/papers/023g-Peschers.pdf>
- Peschers, G., & Skopp, K. J. (1994). Nordrhein-Westfalen: Bibliotheksarbeit im Strafvollzug [North Rhine-Westphalia: Library service in the prisons]. Buch und Bibliothek, 46(3), 256-262.
- Revelli, C. (1996). Biblioteche carcerarie [Prison libraries]. Biblioteche Oggi, 14(7), 42-46.
- Rubin, R. J., & Suvak, D. (Eds.) (1995). Libraries Inside: A Practical Guide for Prison Librarians. Jefferson, NC: McFarland.
- Suvak, D. The prison community.
 Rubin, R. J. The planning process.
 Souza, S. The professional staff.
 Mallinger, S. M. The inmate staff.
 Reese, D. Collection development.
 Rubin, R. J., & Suvak, D. Services.
 Pitts, N. Programs.
 Piascik, A. Literacy.
 Suvak, D. Budgeting.
 Brown, T. The facility and equipment.
 Lehmann, V. Automation.
 Ihrig, J. Providing legal access.
- Ruebens, G., & Jacobs, R. (1999). Gevangenisbibliotheken: een pilotproject in Brugge [Prison libraries: A pilot project in Bruges]. Bibliotheek en Archiefgids, 75(1), 33-45.
- A Sentence to read: A review of library services to penal establishments in Nottinghamshire. (1990). Nottingham, England: Nottingham County Council.
- Stearns, R. M. (2004). The Prison library: An issue for corrections, or a correct solution for its issues? Behavioral & Social Sciences Librarian, 23(1), 49-80.
- Stevens, T., & Usherwood, B. (1995). The development of the prison library and its role within the models of rehabilitation. Howard Journal of Criminal Justice, 34(1), 45-63.

- Tabet, C. (2004). La bibliothèque hors les murs. Paris: Cercle de la librairie.
- United Nations standard minimal rules for the treatment of prisoners. (1995). New York: United Nations.
- Vogel, B. (1995). Down for the Count: A Prison Library Handbook. Metuchen, NJ: Scarecrow Press.
- Vreeburg, K. (1996). Filiaal zonder collectives: Penitentiare inrichting besteedt bibliotheekwerk uit aan OB Lelystad [A branch without collections: A prison service provides work for Lelystad Public Library]. Bibliotheek en Samenleving, 24(3), 15-20.
- Werner's Manual for Prison Law Libraries. 2004). R. Trammell (Ed.). (3rd ed.). American Association of Law Libraries Publications Series; no. 69). Buffalo, NY: Wm. S. Hein.
- Westwood, K. (1998) "Meaningful access to the courts" and law libraries: Where are we now? Law Library Journal, 90(2), 193-207.
- Wilhelmus, D. W. (1999). A new emphasis for correctional facilities' libraries: college programs in prison systems. The Journal of Academic Librarianship, 25(2), 114-120.
- Womboh, B. S. H. (1991). Nigerian prison library services: Status and needs. Focus on International & Comparative Librarianship, 22(1), 10-15.
- Womboh, B. S. H. (1995). Research summary: An assessment of Nigerian prison libraries. Third World Libraries, 5(2), 74-75.
- Yamaguchi, A. (2002). Books for prisoners. Toshokan Zasshi (The Library Journal), 96, 761-763.

@@@